

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

1 Connubii vires personæ dissipat error.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

C. II. *¶* Lacet fidelis aliam ducere uxorem, quam i Christiana fidei odio infidelis dimittit.

Gregorius autem contra testatur, dicens.

SI infidelis discedit odio Christianae fidei, discedat. Non est enim frater aut soror subiectus servituti in huiusmodi. Non est enim dimissio peccatum propter Deum, si alii se copulaverit. Contumelia quippe creatoris solvit ius matrimonii circa eum qui relinquitur. Infidelis autem discedens, & in Deum peccat, & in matrimonium: nec est ei fides servanda conjugii; quia b propterea discedit, ne audiret Christum, Deum 2 Christianorum conjugiorum.

¶ Haec non sunt inventa apud B. Gregorium: sed apud B. Ambrosium ad cap. 7. 1. Corinthiorum eadem ferè leguntur, plenius, atque aptius exposita.

1 *¶* Quam] Sic etiam in vetustis: sed si legeretur, quem magis videretur respondere verbis ipsius capituli.

2 *¶* Christum Deum.] In loco indicato est, ne audiret auctorem esse Christianorum Deum conjugii.

Hic distinguendum c est, aliud esse, dimittere volentem cohabitare, atque, aliud, discedentem non sequi. Volentem enim cohabitare licet quidem dimittere, sed non ea: vivente aliam superducere d: discedentem vero sequi non oportet, & ea vivente aliam ducere licet. Verum hoc non nisi de his intelligendum est, qui infidelitate copulati sunt. Ceterum si ad fidem uterq. conversus est, vel si uterq. fidelis matrimonio junctus est, & procedente tempore alter eorum a fide discesserit, & odio fidei conjugem dereliquerit, derelictus discedentem non comitabitur: non tamen illa vivente alteram ducere poterit, quia ratiom conjugium fuerat inter eos, quod nullo modo solvi potest.

QVÆSTIO III.

Vtrum verò bigamus sit reputandus, qui ante baptismum habuerit unam, & post baptismum alteram, auctoritate Hieronymi patet. Aut enim super epistolam Pauli ad Timotheum.

C. I. *¶* Non est bigamus, qui ante baptismum habuerit unam, & post baptismum alteram.

Oportet e Episcopum unius uxoris esse virum. Verum hoc post baptismum. Ceterum, si ante baptismum habuerit unam, & post baptismum habuerit aliam, non est reputandus bigamus, cui prorsus innovato per baptismum omnia vetera sunt dimissa.

¶ Sententia huius capituli habetur supr. dist. 26. c. unius. ex glossa ordinaria prima ad Thimotheum c. 3. Beatus autem Hieronymus hanc rem, & in epist. ad Tit. c. 1. attingit, & in epistola ad Oceanum capituli tractatur.

C. II. *¶* Non debet fieri Episcopus, qui ante baptismum habuerit unam, & post baptismum alteram.

Augustinus verò contra testatur, & Innocentius. Aut enim Augustinus super epistolam Pauli ad Titum.

Actius f verò intelligunt, qui nec eam ordinandum censuerunt, qui ante baptismum habuerit unam, & post baptismum alteram. In baptisate enim crimina abolentur, non fœderatio conjugii dissolvitur. Sicut illis: quæ catechumena vitata est, inter Dei virgines consecrari non potest, sic qui ante baptismum habuit unam, & post baptismum alteram, non nisi bigamus

a Sent. 4. dist. 39. Gloss. 1. Corin. 7. ad illud: (non est enim frater.) b al. qua. c Sent. 4. dist. 39. d al. superinducere. e Suprà dist. 26. unius. f Suprà dist. 26. Act. 116.

est reputandus. Amisit enim quiddam non ad vitæ ritum, sed ad signaculi sacramentum.

¶ Sententia huius capituli habetur in collectaneis Bedæ, & glossa ordinaria ad c. acutius.

Item Innocentius Ruffo a & Eusebio Episcopi Macedoniae eius argumentis probat talem bigamum reputari. Quia ergo huiusmodi causa in presenti agitur, ante baptismum habuit unam, & post baptismum alteram, bigamus iudicatur: & licet vitæ merito & industria scientia polleat, tamen in Episcopum ordinari non potest.

CAUSA XXIX.

Vidam mulieri nobili nunciatum est, quid a se cuiusdam nobilis petebatur in conjugem: premissa assensum. Alius vero quidam ignobilis, atq. servilis conditioni, nomine illius, seipsum obtulit, & eam in conjugem accepit. Illa, qui prius nobili fuerat, tandem venit, eamq. sibi conjugem petens. Illa si ab illa conquiretur, & ad prius copulam aspirat.

- 1 Hic primum quaeritur, an sit conjugium inter eos.
- 2 Secundò, si prius putaret hunc esse liberum, & postea dependit illum esse servum, an liceat ei facere ab illo discedere.

QVÆSTIO I.

Quod b autem conjugium sit inter eos, probatur hoc modo. Conjugium scilicet matrimonium est viri & mulieris conjunctio; inhi viduam vitæ consuetudinem retinere. Quoties. Consensus utriusq. matrimonium facit. Quia ergo si conjuncti sunt, ut inviduam vitæ consuetudinem conservarent, quia uterq. consensit in alterum, conjuges sunt appellandi. *¶* Hoc est respondetur. Consensus est divinum vel plurimum sensus in idem. Qui autem errat, non sentit; ergo non consentit, id est: simul cum alio sentit. Haec autem erravit non ergo consensit: non itaq. iunxerit appellanda, quia non fuit ibi consensus utriusq. sine quo nullum matrimonium esse potest. Sicut enim qui ordinatur ab eo quem putat esse Episcopum, & adhuc est laicus, errat, nec vocatur ordinatus, imò ab Episcopo adhuc est ordinandus; sic ista viri nullo est copulata conjugio, imò adhuc est copulanda. *¶* Ad haec, non omnis error consensus evacuat: Qui enim accipit in uxorem corruptam, quara putat virginem, vel qui accipit veteratam, quam putat esse castam, uterque errat, quia ille corruptam uxorem virginem, & iste meretricem reputat castam. Nonquid e ergo dicendi sunt non consensisse in eas? aut dabitur utriq. facultas dimittendi utramq. & ducendi aliam? Verum est, quod non omnis error consensus excludit, sed error alius est persona, alius sententia, alius conditio, alius qualitas. Error persona est, quando putatur esse Virgilius, & ipse est Plato. Error sententia, quando putatur esse dives, qui est pauper, vel e converso. Error conditio, quando putatur esse liber, qui servus est. Error qualitas, quando putatur esse bonus, qui malus est. Error sententia & qualitas conjugii consensum non excludit. Error verò persona & conditio, conjugii consensum non admittit. Si qui enim pauper retinetur se venditurum agrum Marcello, & postea veniat Paulus dicens se esse Marcello, & emeret agrum ab illo, nonquid non Paulus convenit iste de pretio, aut dicens est agrum sui vendidisse? Item si qui promitteret se venditurum mihi agrum, & pro auro offerret mihi orchalcum, & ita me deciperet, nonquid diceret consensisse in orchalcum? Nunquam volui emere orchalcum; nec ego aliquando in illud consensi, quia consensus non est nisi voluntatis. Sicut ergo hic error materia excludit consensum, sic & in conjugio error persona. Non enim consensit in hanc, sed in eam quem putabat esse. Sed objicitur d. Jacob non consenserat in Leam, sed in Rachel: septem siquidem annis pro Rachel servaverat. Cum ergo

a sup. dist. 26. deinde & sup. ea q. r. g. r. nunquid. b 27. a. in prim. c 4. Sent. dist. 30. d Gen. 29.

ingenue dimitti non potest, sic nec servus semel conjugio copulatus ulterius dimitti poterit.

¶ Caput hoc apud Burchardum & Ivo nem sequitur post ultimam verba capiti, si quis ancillam infra eadem.

¶ Si autem omnes] Hæc usque ad finem habentur quidem in Panormia, sed non apud Burchardum & Ivo nem, videntur esse ipsius collectoris.

C. II. ¶ Ancillam in matrimonio susceptam viro dimittere non licet.
Item Zacharias Papa a.

¶ Si b quis liber ancillam in matrimonium acceperit, non habet licentiam dimittere eam (si consensu amborum conjuncti sunt) excepta i causa fornicationis: sed una lex deinceps erit per omnia & viro & foemina.

¶ Excepta] Hic usque ad finem non sunt in Capitularibus, neque apud Ivo nem, qui illa citat. Magister vero sententiarum habet, nisi ob fornicationem.

C. III. ¶ Inter patronum & libertam constat esse matrimonium legitimum.
Item Iulius Papa.

¶ Si c quis ancillam suam libertate donaverit, & in matrimonium sibi sociaverit, dubitatur a apud quosdam, utrum hujusmodi nuptiæ legitime esse videantur, an non. Nos itaque vetustam ambiguitatem decidentes: talia connubia legitima esse censuimus. Si enim ex affectu sunt omnes nuptiæ, & nihil impium, & legibus contrarium in tali copulatione fieri potest, quare prædictas nuptias inhibendas existimamus?]

¶ pars.] Hu ita respondetur. Non negatur ingenuam posse manere servo, sed dicitur, quod si nescitur esse servili conditioni, liberè potest dimitti, cum servitus eius fuerit deprehensa. Illud autem Apostoli & Iulii Papa intelligendum est de his, quorum conditio utriusque nota est. Hujus autem conditio mulieri incognita erat; non ergo præmissis auctoritatibus cogitur manere cum illo, sed liberum illi esse ostenditur vel manere, vel discedere.

C. IV. ¶ De eo, qui ancillam duxit in uxorem, quam putabat esse liberam.
Unde in concilio apud Vermeriam, cui interfuit Rex Pipinus, statutum est, cap. 6.

¶ Si g quis ingenuus homo uxorem ancillam alterius accepit, & existimat quod ingenua sit, si ipsa foemina fuerit postea in servitute detecta, si eam à servitute redimere potest, faciat: si non potest, si voluerit, aliam accipiat. Si autem ancillam eam scierat & collaudaverat, prout 2 legitimam eam habeat. Similiter & mulier ingenua de servo alterius facere debet.

¶ Scriptum est nomine totius universitatis Lovaniensis ad S. D. N. Gregorium XIII. extare in bibliotheca B. Trudoni libri manu scriptum sub hoc titulo, Excerpta decretorum, in quo inter alia capitula istius concilii apud Vermeriam habentur hoc & sequens caput.

¶ Detecta] Apud Magistrum legitur, in servitute detecta: apud Burchardum vero, inservita: quod verbum hac eadem notione habetur lib. 3. Capitularium, c. 28.

¶ Prout] In aliquot vetustis codicibus est, Post ut, itemq, postea ut, quemadmodum & apud Burchardum & Ivo nem.

a Capit. l. 6. c. 74. b Sentent. 4. distict. 36. Ivo part. 3. cap. 33. c Polye. l. 6. tit. 4. Burch. l. 9. c. 18. Ivo p. 8. c. 136. Panm. l. 6. cap. 37. d al. dubitatur. e al. consuimus. f al. existimaverimus. g 4. Sent. dist. 33. Burch. l. 9. c. 26. Ivo p. 8. c. 164. Panorm. lib. 6. cap. 41. & 111.

QVASTIO II.

¶ Secunda quæstio proposita est de conditione, an liceat mulieri dimittere eum, quem putabat liberum, si postea illum invenit servum. Quod vero mulieri non liceat à servo dimittere, multo rationibus videtur posse probari. In d. Christo enim legitur hoc est iudicium, nec Græcus, nec servus, neque liber: ergo nec in conjugio Christianorum. Eadem enim lege in fide Christi utitur etiam iudæi. Iudæi tamen ab e. Apostolo dicuntur omnibus: [R. ubi dicitur, nubit in Domino.] Errorum: [mulier nubit cui vult; tamen in Domino.] Non præcipitur, ut ingenua nubit ingenuo, an illa servo; sed qualibet carum, cui vult, nubit, ut dicitur in Domino.

C. I. ¶ Licet servo matrimonio contrahere.
Item Iulius Papa, cap. 4.

¶ Quibus f nobis unus est pater in cælis, & unusquisque dives & pauper, liber & servus, æqualiter pro se, & pro animabus eorum rationem redditi sunt. Quapropter omnes, cuiuscuque conditionis sint, unam legem (quantum ad Deum,) habere non dubitamus. Si autem omnes i unam legem habent, ergo sicut

a Isp. 24. q. 1. & 2. e. in lectum. b 2. Cor. 11. c al. cessisse. d Gal. 3. e 7. Corinth. 7. f Burch. l. 9. c. 18. Ivo p. 8. cap. 163. Panm. l. 6. c. 1. g al. datur.

